

Svetový deň vody 2006

Voda je podľa definície, ktorú sme sa učili už na základnej škole, tekutina bez chuti a zápachu. Jej význam si okrem ľudí, ktorí sa ňou zaoberajú denne ako profesionáli vo vede, výskume, školstve a v praxi pri správe vodných tokov a povodí, pri zásobovaní pitnou vodou, odkanalizovaní a čistení odpadových vôd, alebo ktorých koničky súvisia s vodou – vodáci a rybári, väčšina obyvateľov Slovenska v bežnom živote príliš neuvedomuje. Z prírodných a klimatických pomerov Slovenska totiž vyplýva, že s vodou väčšinou nemáme problémy. Voda je ale prírodný fenomén, ktorí si obyvatelia Slovenska uvedomujú najmä v čase, keď im začne komplikovať alebo aj ohrozovať život. Ak je vody priveľa – počas povodní, prudkého topenia snehu a odchode ľadov, alebo keď je vody málo – počas období sucha, prípadne v čase rôznych havárií, význam vody stúpa. Okrem ohrozenia občanov a ich majetku voda v takýchto situáciách spôsobuje škody na biotopoch, prírodnom prostredí, v poľnohospodárstve, lesnom a vodnom hospodárstve, v doprave, priemysle, službách atď., čím ohrozuje aj ekonomiku Slovenska.

Z histórie vieme, že všetky staroveké civilizácie sa rozvíjali najmä v povodiach riek – Sumeri v povodí Eufratu a Tigrisu, Egypt v povodí Nílu, civilizácie v Číne v povodiach Žltej rieky a Jang-tze, v Indii pri riekach Gan-

ga a Indus atď. Rozvoj týchto civilizácií bol podmienený rozvojom vodného hospodárstva, ktoré zabezpečilo závlahovými kanálmi dostatok vody pre poľnohospodárstvo, umožnilo dopravu po budovaných plavebných kanáloch, ale zároveň aj ochranu pred povodňami.

Aj na území Slovenska si v minulosti ľudia stavali svoje príbytky pri riekach. Vodu využívali najprv len pre svoju potrebu, neskôr v súvislosti s rozvojom remesiel začali rieky využívať na dopravu ľudí, tovarov a najmä dreva. Sila vody sa začala využívať vo vodných mlynoch, vodných pilách a hámroch, nahradila človeka pri úprave vyťaženej rudy. S rozvojom baníctva a úpravy rúd sa začali na území Slovenska budovať významné vodohospodárske sústavy. Tzv. Turčkovský vodovod zabezpečil prevodom vody z povodia Váhu dostatok vody v deficitnom povodí Hrona pre bane v okolí Kremnice a Banskej Bystrice. Sústavy zberných jarkov a nádrží v okolí Banskej Štiavnice zabezpečili nielen dostatok vodnej energie pre ťažbu a úpravu rúd, ale po zatopení baní vodou zachránili baníctvo v regióne pred zánikom. Dnes časť týchto umelých nádrží je nielen integrálnou súčasťou prírodného prostredia okolia Banskej Štiavnice, ale je aj v zozname pamiatok svetového dedičstva a významu.

Ako postupoval vývoj ďalej, človek zistil, že s vodou ako prírodným živlom nemôže bojovať sám. Spojil svoje sily a už v 19. storočí založili naši predkovia vodné družstvá, ktoré budovali ochranné hrádze na ochranu pred povodňami, budovali odvodňovacie a závlahové kanály a regulovali vodné toky. Viac ako 150-ročnú históriu majú vodné družstvá v Medzibodroží, na Ondave, ale aj na Žitnom ostrove.

V prvej polovici 20. storočia prudko vzrástli potreby spoločnosti na zabezpečenie elektrickej energie, a preto sa začala najmä na Váhu výstavba vodných diel využívajúcich obnoviteľnú, ekologicky čistú vodnú energiu na výrobu elektrickej energie. Po druhej svetovej vojne pokračovala výstavba nádrží, ale tieto už neboli budované ako jednocelové vodné diela. Viacúčelové vodné diela hospodária s vodou počas celého roka, zabezpečujú ochranu pred povodňami, dostatok vody pre obyvateľov, poľnohospodárstvo a priemysel, zabezpečujú nadlepšené prietoky, ekologicky nevyhnutné pre život vodných živočíchov a s vodou súvisiacich biotopov a v niektorých prípadoch umožňujú aj ekologicky najvhodnejšiu vodnú dopravu.

V polovici 20. storočia aktivity podunajských štátov vyústili do podpisu tzv. Belehradského dohovoru. Na jeho

základe bola vytvorená Dunajská komisia so sídlom v Budapešti, ktorej úlohou je koordinovať činnosť podunajských štátov pri zabezpečovaní plavebných podmienok na Dunaji ako významnej európskej medzinárodnej plavebnej ceste. Význam tejto dopravnej tepny medzi východom a západom Európy vzrástol najmä po dokončení prieplavu Rýn – Mohan – Dunaj.

Pre zabezpečenie trvalo udržateľného, spravodlivého a ekologického hospodárenia s vodou pre dnešné a budúce generácie, podpísali štáty, ktoré sa nachádzajú v medzinárodnom povodí rieky Dunaj, v Sofii v roku 1994 Dohovor o spolupráci a trvalom využívaní vôd Dunaja. Na základe tohto Dohovoru bola vytvorená Medzinárodná komisia pre ochranu a využívanie vôd Dunaja so sídlom vo Viedni. Jej úlohou je koordinovať všetky aktivity v povodí Dunaja tak, aby povrchové a podzemné vody boli spravodlivo využívané, dosiahol sa dobrý stav vôd a aby boli v povodí zachované a obnovované ekosystémy.

Legislatíva Európskej únie rieši problematiku ochrany a trvalo udržateľného využívania vôd prostredníctvom základného dokumentu – Rámcovej smernice o vodnej politike, ktorej hlavným cieľom je dosiahnuť do roku 2015 dobrý stav vôd. Slovenská republika ako členský štát Európskej únie od roku 2004 v plnom rozsahu implementovala túto smernicu, ale aj ďalšie právne normy EÚ do svojej národnej legislatívy.

Záverom si dovoľím vyjadriť želanie, aby si Svetový deň vody pripomenuli nielen pracovníci vodného hospodárstva, ale aj ostatní občania Slovenskej republiky a najmä tí, ktorí na akejkoľvek úrovni rozhodujú o prideľovaní finančných prostriedkov na ochranu pred povodňami, správu a údržbu vodných tokov, budovanie vodovodov, odkanalizovanie a čistenie vôd. Bez kvalitnej vodohospodárskej infraštruktúry sa totiž žiaden štát nemôže považovať za vyspelý a pre budúce generácie, aj v súvislosti s možnými následkami klimatických zmien, zanechá na riešenie množstvo problémov.

Ing. Marián Supek
generálny riaditeľ sekcie vôd
Ministerstvo životného prostredia SR